

Roadmap Gezond Leven

Ter ondersteuning van gemeenten

Inhoudsopgave

1.	Toelichting op de roadmap	pagina 3
2.	Overzicht producten IZA en GALA	pagina 5
3.	Uitgewerkte producten IZA	pagina 10
4.	Uitgewerkte producten GALA	pagina 25
5.	Overige relevante ontwikkelingen	pagina 43
6.	Actieplannen IZA en GALA	pagina 45
7.	Samenhang akkoorden en programma's	pagina 50
8.	Handige informatie en links	pagina 55

Colofon

Deze roadmap is tot stand gekomen in samenwerking met VNG-adviseurs en regiocoördinatoren vanuit gemeenten.
Ontwerp en penvoering: Charlotte Hagens, Meltem Kaya en Mischa Buter (AEF).

De VNG ondersteunt gemeenten met een roadmap voor het GALA en IZA vanuit het perspectief van gemeenten

Ondersteuning van gemeenten

De Roadmap Gezond Leven is een toolbox met procesgerichte en inhoudelijke ondersteuning voor gemeenten. De roadmap helpt te prioriteren en een goede positie te pakken in de regionale en lokale context. Het geeft zicht op wat er van gemeenten gevraagd wordt vanuit de afspraken in het IZA en GALA. Gemeenten krijgen hierdoor duidelijkheid over wat dit betekent voor de eigen organisatie en samenwerking met andere partijen. Ook helpt de roadmap om scherper te krijgen waarin de VNG gemeenten goed kan ondersteunen; bijvoorbeeld in het bieden van handreikingen, of in de lobby naar landelijke organisaties.

Opgaven op productniveau

In de roadmap staat op productniveau voor welke opgaven gemeenten staan. Daarin maken we een onderscheid tussen producten die in de landelijke, regionale en/of lokale context ontwikkeld en/of geïmplementeerd worden.

Per product omschrijven we de rol van gemeenten, het kennis- en ondersteuningsaanbod, de rol van andere partijen en samenhang met andere programma's of akkoorden. Vanuit de overzichtspagina met producten kan per product worden doorgeklikt om direct bij het gewenste product uit te komen. Via het pictogram van het huisje rechtsonder, keer je terug naar de overzichtspagina.

Aanpassing op basis van nieuwe inzichten

Dit document is een groeidocument. De VNG past het document regelmatig aan op basis van nieuwe inzichten. Zo groeit het ondersteuningsaanbod voor gemeenten rondom het IZA en GALA.

In de roadmap adviseren we welke rollen voor (mandaat)gemeenten en VNG passend kunnen zijn voor de gevraagde opgave(n)

VNG kan de volgende rollen innemen:

Beleidsontwikkelaar/strateeg

Komen tot beleid of een aanpak/strategie om een beeld te vormen over een onderwerp of een bepaald doel op landelijk niveau te bereiken.

Belangenvertegenwoordiging

Vertegenwoordigen van het belang van de gemeenten op landelijk niveau.

Mandaatgemeenten kunnen de volgende rollen innemen:

Initiator

Het opzetten of starten van een gesprek en/of proces binnen een regio.

Coördinator proces en strategie

Het organiseren van acties en ervoor zorgen dat gemaakte afspraken worden uitgevoerd. En in samenwerking en afstemming met gemeenten in hun regio komen tot een aanpak om een bepaald doel te bereiken.

Trekker

Ervoor zorgen voor dat een afspraak of opgave waar ook andere gemeenten in betrokken zijn, wordt behaald.

Gemeenten kunnen de volgende rollen innemen (regionaal of lokaal):

Uitvoeringsverantwoordelijk

Ervoor zorgen dat de uitvoering van een afspraak op regionaal of lokaal niveau is opgepakt.

Actieve participant

Proactief input leveren aan mandaatgemeente en - afhankelijk van regionale afspraken - meeschrijven en mede-coördineren.

Implementator

Ervoor zorgen dat afspraken worden opgepakt door regionale en/of lokale organisaties of professionals.

Medebeslisser

Binnen de eigen regio en samen met andere gemeenten besluiten wat er met een bepaald onderwerp gedaan wordt.

Organisator

Opzetten of ontwikkelen van een netwerk of organisatievorm.

Overzicht producten met deadlines en doorlooptijden

De producten zijn gekoppeld aan IZA en GALA-onderdelen.

Regionale samenwerking - algemeen (B)	<u>Regioplannen</u>	 Trekker, coördinator Actieve participant
	<u>Transformatieplannen voor inzet transformatiemiddelen</u>	<i>Meedoen aan de transformatieplannen is optioneel, en de rol van (mandaat)gemeenten kan verschillen.</i>
Toekomstbestendig zorglandschap door concentratie en spreiding (D)	<u>Inzetten van handreiking 'Cruciale ggz zorg'</u>	 Trekker Medebeslisser en implementator
	<u>Versterking eerste lijn (E)</u>	
Versterking eerste lijn (E)	<u>Visie en plan van aanpak versterking organisatie eerstelijnszorg</u>	 Coördinator Actieve participant en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Afspraken over monitoren effecten versterking eerste lijn op sociaal domein</u>	 Coördinator Actieve participant
	<u>Implementatie handreiking 'Kwetsbare Ouderen Thuis'</u>	 Mede-implementator
	<u>Implementatie afspraken samenwerking en samenhang eerstelijnszorg en sociaal domein</u>	 Implementator
Samenwerking sociaal domein, huisartsenzorg en GGZ (F)	<u>Domeinoverstijgende samenwerking voor mensen met psychische klachten</u>	 Actieve participant en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Landelijk en regionaal netwerk laagdrempelige steunpunten</u>	 Organisator
	<u>Mentale gezondheidscentra</u>	 Mede-organisator

Gezond leven en preventie (G)	<u>Regionale preventie-infrastructuur</u>	 Trekker en coördinator Actieve participant en implementator
	<u>Regionale netwerkstructuur professionals</u>	 Initiator Actieve participant en implementator
Digitalisering en gegevens (I)	<u>Afspraken over aanbod en inzet gebruiksvriendelijke hybride zorg</u>	 Initiator en trekker Implementator
	<u>Implementatie handreiking 'Digitale vaardigheden'</u>	 Coördinator Implementator
Monitoring (K)	<u>Monitoring IZA</u>	

Gemeenten hoeven in beginsel niets te ontwikkelen en/of implementeren voor IZA onderdelen A, C en J. Voor passende zorg (A) kunnen gemeenten wel regionaal kijken welke mogelijke gevolgen er zijn voor gemeentelijke inkoop en sturing (bijvoorbeeld passende zorg én ondersteuning). Voor acute zorg (C) geldt dat gemeenten scherp moeten zijn op, en ook proactief nadenken over, betrokkenheid bij besluitvorming in de ROAZ rond afschaling of sluiting van acute zorg zoals ziekenhuisafdelingen. In het Bestuurlijk Overleg IZA is afgesproken dat colleges van B&W vroegtijdig betrokken worden bij deze besluitvorming (conform de in 2020 ingestelde AMvB).

Terugdringen gezondheidsachterstanden (3A)	<u>Lokale aanpak terugdringen gezondheidsachterstanden</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
Gezonde en fysieke leefomgeving (3B)	<u>Aanpak inzet gezondheidkundige kennis fysieke leefomgeving</u>	Implementator en uitvoeringsverantwoordelijk
	<u>Lokale/regionale aanpak klimaatadaptieve maatregelen</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
Versterken van de sociale basis (3C)	<u>Beleidsvisie op de sociale basis</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
	<u>Lokale aanpak eenzaamheid</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
	<u>Lokale aanpak extra ondersteuning mantelzorgers</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
Een gezonde leefstijl (3D)	<u>Lokale aanpak vroegsignalering middelengebruik</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
	<u>Afspraken en agendering rond gezonde voeding en ondervoeding</u>	Actieve participant, mede-besliser, implementator en uitvoeringverantwoordelijk
Versterken van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid (3E)	<u>Lokaal beleid mentale gezondheid</u>	Implementator en uitvoeringverantwoordelijk
Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur (3G)	<u>Regionale mandaatstructuur</u>	Initiator Mede-besliser
	<u>Aanvragen en verantwoordden SPUK voor doelen van het Integraal Zorgakkoord</u>	Initiator en coördinator Mede-besliser en actieve participant

Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur (3G)	<u>Ketenaanpak GLI voor volwassenen met overgewicht en obesitas</u>	Actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Ketenaanpak Kinderen met overgewicht en obesitas</u>	Actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Ketenaanpak Valpreventie bij ouderen</u>	Actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Ketenaanpak Welzijn op Recept</u>	Actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijke
	<u>Ketenaanpak Kansrijke Start</u>	Actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijke
Monitoring	<u>Monitoring GALA</u>	

Uitgewerkte producten IZA

Beschrijving product en rol gemeenten

In de mandaatstructuur hebben gemeenten in de regio met elkaar vastgelegd hoe zij de besluitvorming organiseren over de inzet in het regioplan en de besteding van de (regionale) SPUK-middelen. Mandaatgemeenten maken per regio afspraken met de andere regionale zorgpartijen en vertegenwoordigers van inwoners en patiënten over de uitvoering van regionale transformatieopgaven die met de regiobeelden in kaart zijn gebracht. Ze committeren zich aan deze afspraken. De plannen bestaan uit regio-opgaven en regio-afspraken. De plannen zijn ondertussen goedgekeurd en gepubliceerd op de [website van De Juiste Zorg op de Juiste Plek](#).

De rol van de **mandaatgemeente** is: **trekker** en **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant**

Rollen en verantwoordelijkheden van VNG en andere partijen

- Het ministerie van VWS heeft samen met de IZA-partijen criteria opgesteld en vastgesteld waar de regioplannen aan moeten voldoen.
- **Zorgverzekeraars, zorgaanbieders, zorgprofessionals en GGD'en** maken de regioplannen samen met gemeenten.
- **NZa** kan faciliteren, aanjagen of bemiddelen bij de regioafspraken wanneer het niet lukt om voor 1 januari 2024 tot voldoende scherpe regioafspraken te komen met alle partijen. Dit gebeurt in overleg met het ministerie van VWS.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Criteria regioplannen - IZA-partijen](#)
- [Rapport Juiste Zorg Op de Juiste Plek](#)
- [Aan de slag met regionale governance - De juiste zorg op de juiste plek](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA & GALA:** De regioplannen zijn een belangrijk onderdeel in de *regionale samenwerking* uit het IZA. De uitwerking van de afspraken vindt plaats via de *regionale preventie-infrastructuur* die vanuit het GALA moet worden opgezet.
  - Door een regionale analyse van de GALA-plannen kunnen de regionale componenten van die plannen in het IZA-plan worden ingebracht en daarmee de samenhang tussen IZA en GALA worden versterkt.
- **Juiste Zorg Op de Juiste Plek:** het basisprincipe van passende zorg en de kaders uit [het bijbehorende rapport](#) moeten worden opgenomen in de regioplannen. Het gaat om voorkomen, verplaatsen en vervangen van zorg, rondom de inwoner.

Transformatieplannen voor inzet van transformatiemiddelen

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten en andere IZA-partijen kunnen aanspraak maken op transformatiemiddelen wanneer een transformatie niet of niet snel genoeg kan worden vormgegeven binnen de reguliere contractafspraken. Decentraal worden waar nodig specifieke transformatieplannen gemaakt door IZA-partijen. De twee marktleidende zorgverzekeraars uit de regio beoordelen het transformatieplan en de aanvraag. Het is van belang dat het ingediende transformatieplan aansluit op het bestaande regiobeeld en regioplan. Het plan en de bijbehorende middelen zijn niet bedoeld voor structurele inzet en er kan geen sprake zijn van dubbele financiering. Verdere criteria staan benoemd in het [beoordelingskader](#).

Gemeenten kunnen indieners zijn van een transformatieplan, mede-indiener als ze het plan indienen samen met andere partijen. Indien een partij betrokken is bij een plan dient deze ook altijd te participeren.

Rollen en verantwoordelijkheden van VNG en andere partijen

- **Zorgverzekeraars, zorgaanbieders, zorgprofessionals en GGD'en** kunnen (mede-)indiener van een transformatieplan zijn.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Beoordelingskader Impactvolle zorgtransformaties en inzet transformatiemiddelen](#)
- Overzicht reeds ingediende plannen: [De juiste zorg op de juiste plek](#)
- [Vragen en antwoorden SPUK Transformatiemiddelen - VWS](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA:** Transformatieplannen zijn gerelateerd aan IZA-afspraken.

Inzetten van handreiking 'Cruciale ggz zorg'

Beschrijving product en rol gemeenten

Mandaatgemeenten maken op basis van de handleiding cruciale ggz-zorg afspraken over cruciale ggz-zorg met andere partijen. Dit doen zij door te komen tot een overzicht van het ggz-aanbod en de benodigde ggz-functies en afspraken met zorgverzekeraars en zorgaanbieders. De afspraken worden opgenomen in de regioplannen. De ggz heeft een handreiking opgesteld voor cruciale ggz-zorg voor volwassenen. Deze is helpend bij het maken van afspraken met partners zoals in het sociaal domein. De inzichten uit de inventarisatie van het cruciale ggz-aanbod kunnen helpen bij (strategische) beleidskeuzes om deze ggz beschikbaar te houden voor iedereen die dat nodig heeft.

De rol van de **mandaatgemeente** is: **trekker**

De rol van **gemeenten** is: **mede-beslisser en implementator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- Het werkmodel uit de handreiking cruciale ggz wordt in de zorgkantorregio ingevuld samen met **ggz aanbieders, landelijk werkende ggz aanbieders, cliëntenorganisaties, beroepsverenigingen en financiers**.
- **Zorgverzekeraars** vertalen de afspraken over cruciale ggz-zorg naar de individuele zorginkoop voor 2024.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking cruciale GGZ \(De Nederlandse GGZ\)](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA:** De afspraken die over de cruciale ggz zorg komen overeen met het lokaal beleid mentale gezondheid dat gemeenten maken vanuit het GALA.
- **"Aanpak mentale gezondheid: van ons allemaal"** (juni 2022)

Beschrijving product en rol gemeenten

Mandaatgemeenten vertalen de visie en het plan van aanpak versterking organisatie eerstelijnszorg voor de regio. Voor de uitvoering van het plan van aanpak is tot en met 2026 financiële ondersteuning beschikbaar. De eerstelijnszorg heeft een rol bij het dichten van de gezondheidskloof; met name op het herkennen en signaleren van factoren die kunnen leiden tot zowel onder- als overbehandeling.

Gemeenten implementeren binnen de regio de afspraken over samenwerking en samenhang tussen de eerstelijnszorg en het sociaal domein.

De rol van **VNG** is: **beleidsontwikkelaar/strateeg**

De rol van de **mandaatgemeente** is: **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- Er is een visie ontwikkeld op de eerstelijnszorg door de landelijke beroepsverenigingen en koepelorganisaties. De partijen werken nu aan het plan van aanpak.
- **LHV, InEen, ZN en VNG** en andere relevante partijen maken afspraken in de regio over samenwerking en samenhang tussen eerstelijnszorg en sociaal domein. Deze worden in de regio uitgewerkt tussen o.a. huisartsen, gemeenten, welzijnsorganisaties, jeugdgezondheidszorg, verloskundigen en kraamzorg.
- **V&VN, VNG, ZN en VWS** stimuleren en faciliteren vanuit landelijk niveau de lokale implementatie van de handreiking 'Netwerksamenwerking en gezamenlijk indiceren in de wijk'.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Visie eerstelijnszorg 2030](#)
- Tot en met 2026 stelt het ministerie van VWS budget beschikbaar [via ZonMw](#) voor een ondersteunings- en stimuleringsprogramma Versterking eerstelijnszorg.
- [Handreiking Netwerksamenwerking en samen indiceren in de wijk](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA:** Er is samenhang met de thema's die ook terugkomen in het GALA, zoals Welzijn op Recept.
- Om de aansluiting tussen de 1e lijn, het sociaal domein en publieke gezondheid te verbeteren wordt het plan van aanpak ook bij derdenpartijen geconsulteerd (waaronder GGD GHOR NL).
- Er is samenhang met het [Experiment Domeinoverstijgend Samenwerken](#) (Wlz) en de SPUK DOS.

Afspraken over monitoren effecten MTVP in huisartsenzorg op sociaal domein

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten gaan binnen de werkstructuur in de regio de effecten van de afspraken over de uitbouw van Meer Tijd voor de Patiënt (MTVP) op het sociaal domein monitoren. Hier worden in de regio afspraken over gemaakt met LHV, InEen en ZN. Deze partijen zijn momenteel de afspraken over het beter benutten van personele capaciteit en expertise voor uitbouw van MTVP in de huisartsenzorg nog aan het maken.

De rol van de **mandaatgemeente** is: **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant**

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

Er is (nog) geen kennis- en ondersteuningsaanbod bekend.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **LHV, InEen en ZN** maken afspraken over de verdere uitbouw van MTVP in de huisartsenzorg. Gemeenten maken daarom met deze partijen afspraken over de monitoring van effecten op het sociaal domein.

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA:** Dit thema sluit aan bij GALA met het oog op gezondheidsachterstanden, positieve gezondheid en heeft een nadrukkelijke relatie met het sociaal domein.

Implementatie handreiking 'Kwetsbare Ouderen Thuis'

Beschrijving product en rol gemeenten

Regio's implementeren de handreiking 'Kwetsbare Ouderen Thuis', waarin staat hoe de domeinoverstijgende samenwerking rond zeer kwetsbare ouderen wordt vormgegeven. Met behulp van een 6-stappenplan kunnen zij persoonsgerichte, proactieve en samenhangende zorg en ondersteuning aan thuiswonende kwetsbare ouderen realiseren. De handreiking 'Kwetsbare Ouderen Thuis' is in 2022 herijkt en moet vanuit het IZA door regio's vanaf 2023 worden geïmplementeerd. Via Versterking organisatie eerstelijnszorg worden de randvoorwaarden en structurele borging van de handreiking verder uitgewerkt.

De rol van **gemeenten** is: **mede-implementator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- De handreiking is onder andere gemaakt door **ARGO, VNG, ZN, V&VN** en **InEen**.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking kwetsbare ouderen thuis \(inclusief rekenmodel kwetsbare ouderen, gereedschapskisten en regionale ondersteuning zorg aan kwetsbare ouderen\)](#)
- [Visie eerstelijnszorg](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **WOZO:** Er is vanuit het WOZO implementatieondersteuning beschikbaar voor het implementeren van de handreiking tot 2026.

Domeinoverstijgende samenwerking voor mensen met psychische klachten

Beschrijving product en rol gemeenten

Er wordt door de VNG op landelijk niveau een passende lokale (waar nodig regionale) werkwijze ontwikkeld die zorg en welzijn verbindt voor mensen met psychische klachten in de komende 5 jaar. Hierbij bouwen ze voort op de bestaande werkstructuur tussen de VNG en ZN. In de regio wordt deze werkwijze uitgewerkt tot domeinoverstijgende (samenwerkings-)afspraken en wordt gecoördineerd wat gemeenten moeten doen. Op lokaal niveau worden de afspraken uitgewerkt. Er kan bijvoorbeeld regionaal worden ingezet op de interventies: Welzijn op Recept 2.0, Welzijn op consult, Wally of Regionale cliëntenorganisaties in de ggz.

De rol van **VNG** is: **beleidsontwikkelaar/strateeg**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

Rollen en verantwoordelijkheden van andere partijen zijn (nog) niet bekend.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- Opzetten van een ecosysteem mentale gezondheid (GEM)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA.** De domeinoverstijgende samenwerking moet worden opgenomen in het GALA onderdeel lokaal beleid voor mentale gezondheid van het GALA. De steunpunten dragen bij aan het versterken van de samenwerking tussen het sociaal domein, huisartsen en de ggz. Er is daarnaast samenhang met de thema's die ook terugkomen in het GALA, zoals Welzijn op Recept.
- **WOZO.** Er worden onder andere afspraken gemaakt over voldoende (veilige) huisvesting voor kwetsbare burgers met ernstige psychische aandoeningen.

Landelijk en regionaal netwerk laagdrempelige steunpunten

Beschrijving product en rol gemeenten

Iedere regio ontwikkelt een regionaal netwerk (wat leidt tot een landelijk dekkend netwerk) van laagdrempelige steunpunten. Dit zijn bijvoorbeeld herstel- en zelfregiecentra waar elke inwoner, met name mensen met een ernstige psychiatrische aandoening, toegang tot heeft. Deze punten worden gerund door vrijwilligers en ervaringsdeskundigen, ondersteund door sociaal werkers en staan in verbinding met ggz-professionals. Huisartsen zijn daarnaast een aanspreekpunt. Eind 2023 zijn afspraken gemaakt over de invulling van deze doelstelling. Mensen met een ernstige psychiatrische aandoening moeten uiterlijk in 2025 de weg weten te vinden of actief verwezen worden naar de laagdrempelige regionale steunpunten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het opzetten en bekostigen van een laagdrempelig steunpunt.

De rol van **gemeenten** is: **organisator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VNG** ondersteunt regio's bij het inrichten van het netwerk.
- **Sociaal domein en een team van ervaringsdeskundigen** zijn samen verantwoordelijk voor het inrichten en bemensen van de laagdrempelige steunpunten.
- **GGZ en huisartsen** verwijzen door en zijn laagdrempelig beschikbaar voor consultatie en doorverwijzing

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- Voor de inloopvoorzieningen worden IZA-investeringsmiddelen aan gemeenten toegekend en aan de voorzetting van het landelijke stimuleringsprogramma Regie in de Regio. Voor de opzet kan ook een beroep gedaan worden op de sectoroverstijgende-transitiemiddelen conform beschreven werkwijze van deze transformatiemiddelen.
- [Handvatten netwerk laagdrempelige steunpunten IZA \(vng.nl\)](#)
- [Handreiking cruciale GGZ](#)
- [Gespreksleidraad cruciale GGZ](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA**. Het regionaal netwerk laagdrempelige steunpunten moet worden opgenomen in het GALA onderdeel lokaal beleid voor mentale gezondheid. De steunpunten dragen bij aan het versterken van de samenwerking tussen het sociaal domein, huisartsen en de ggz. Het thema sluit daarnaast aan bij GALA met het oog op gezondheidsachterstanden, positieve gezondheid en heeft een nadrukkelijke relatie met het sociaal domein.
- **IZA**: nauwe relatie met mentale gezondheidsnetwerken

Beschrijving product en rol gemeenten

Elke regio is verantwoordelijk voor het opzetten van mentale gezondheidscentra (naam en precieze functionaliteiten worden bepaald door de regio) gericht op:

1. Het voeren van verkennende gesprekken;
2. Het kunnen doorzetten naar de betreffende GGZ aanbieders en organiseren van Wmo-aanvragen;
3. Het kunnen overnemen van behandelverantwoordelijkheid van huisartsen voor patiënten die op de wachtlijst staan;
4. Het hebben van een kwantitatief en kwalitatief goede wachtlijst in de regio.

Het doel van de centra is het verminderen van wachttijden en vergroten van toegankelijkheid door betere samenwerking binnen en met de ggz. De GGZ kerninstelling is regievoerder en betrekken gemeenten hier actief bij.

De rol van **gemeenten** is: **mede-organisator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VNG** stelt samen met landelijke partijen binnen een landelijke werkgroep kaders op voor de mentale gezondheidscentra (o.a. voorwaarden voor de gezondheidscentra).
- **AKWA, GGZ-aanbieders, zorgverzekeraars, het sociaal domein, vertegenwoordigers van patiënten en professionals** ontwikkelen samen met de mandaat gemeente in de regio een werkwijze op voor de mentale gezondheidscentra.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [IZA, pagina 74 t/m 78: biedt een overzicht met o.a. afspraken over de inrichting, wachtlijsten, monitoring en borging](#)
- [Voorbeeld van actieonderzoek rondom mentale gezondheidscentra in Midden- en West Brabant van GGZ Breburg, CZ en Tranzo](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA.** De mentale gezondheidscentra moeten worden opgenomen in het GALA onderdeel lokaal beleid voor mentale gezondheid van het GALA. De centra dragen bij aan het versterken van de samenwerking tussen het sociaal domein, huisartsen en de ggz.

Beschrijving product en rol gemeenten

Mandaatgemeenten maken met zorgverzekeraars aan de hand van een regiobeeld en -plan zo snel mogelijk, maar uiterlijk 1 januari 2025 niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken over gezondheidsbevordering van de populatie als geheel en specifiek voor risicogroepen (bijvoorbeeld mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden) en patiënten. Hiervoor is zowel samenwerking nodig tussen het gemeentelijk domein en zorgdomein op lokaal als regionaal niveau. Gemeenten zijn op lokaal niveau verantwoordelijk voor het uitwerken en implementeren van deze afspraken.

De rol van de **mandaatgemeente** is: **kartrekker** en **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant** en **implementator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VNG** ondersteunt mandaatregio's en gemeenten bij het maken en implementeren van de afspraken. Ook zit zij aan de landelijke tafel om randvoorwaarden in te regelen en de belangen van gemeenten te behartigen.
- **Zorgverzekeraars** maken de afspraken samen met de mandaatregio's.
- **(Thuis)zorg- en welzijnsaanbieders** en **professionals uit het sociale en publieke domein** worden betrokken bij de regionale preventie-infrastructuur.
- **GGD'en** kunnen in opdracht van gemeenten de preventie-infrastructuur coördineren

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Webinar Preventie infrastructuur - RIVM](#)
- [Samenwerking preventie, zorg en welzijn - RIVM](#)
- [Ondersteuningsteam Gezond en Actief Leven: kan helpen met het opzetten van regionale netwerken](#)
- [Praktijkvoorbeelden: Friese Preventieaanpak, Trendbreuk Zuid Limburg, Twentse Koers](#)
- [Samen leren in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk - ZonMw](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA:** De randvoorwaarden en criteria voor de regionale preventie-infrastructuur die vanuit het IZA moet worden gerealiseerd, zijn verder uitgewerkt in GALA paragraaf 3G, onderdeel I.
- Daar waar binnen de regionale preventie-infrastructuur afspraken worden gemaakt voor risicogroepen zoals ouderen met valrisico en kinderen en volwassenen met overgewicht, houdt dit product ook verband met akkoorden als **WOZO** en **Sportakkoord II**.

Beschrijving product en rol gemeenten

Mandaatgemeenten richten een netwerkstructuur in met zorgverzekeraars en zorgaanbieders waarin professionals uit de gemeentelijke domeinen en zorgprofessionals in de eerste, tweede en derde lijn samenwerken. De netwerkstructuur sluit aan bij de regionale preventie-infrastructuur en kan ook wijkgericht worden uitgevoerd. Binnen de netwerkstructuur worden mensen uit risicogroepen en patiënten op leefstijl geïdentificeerd en waar nodig toegeleid naar passende leefstijlinterventies en andere preventieve interventies (bijv. rond mentale gezondheid). Dit vindt zoveel mogelijk in de wijk plaats (eigen regie, initiatieven vanuit patiënten) of laagdrempelig binnen de zorg (zoveel mogelijk eerste lijn).

De rol van de **mandaatgemeente** is: **initiator**

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant** en later ook **implementator**

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

Er is (nog) geen kennis- en ondersteuningsaanbod bekend.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars, eerste, tweede en derdelijnszorgaanbieders, inclusief ggz-aanbieders, patiënten-, cliënten- en naastenorganisaties, en andere relevante partijen**, maken gezamenlijk met gemeenten afspraken over de netwerkstructuur. Zij spreken daarbij af wie verantwoordelijk is voor de structurele inbedding.

Samenhang andere akkoorden en programma's

Rond dit product staan ook in de andere akkoorden referenties die in verbinding opgepakt kunnen worden:

- **GALA pag. 24**: de verschillende coördinatoren voor het Sportakkoord II, GALA, IZA en lokale preventie akkoorden en andere programma's in verbinding met elkaar brengen, waar mogelijk in een vast kernteam.
- **Sportakkoord II**: *coördinator sport en preventie is verplichte voorwaarden om een lokaal uitvoeringsbudget aan te vragen.*

Afspraken over aanbod en inzet gebruiksvriendelijke hybride zorg

Beschrijving product en rol gemeenten

Mandaatgemeenten maken met zorgverzekeraars en zorgkantoren afspraken over aanbod en inzet van gebruiksvriendelijke hybride zorg (o.a. eHealth-toepassingen en anonieme hulplijnen) in alle contracten met zorgaanbieders. De transformatie naar hybride zorg is nodig om de zorg toegankelijk, kwalitatief en betaalbaar te houden. Ook wordt afgesproken hoe ze deze aanpassingen gaan realiseren. Gemeenten implementeren op lokaal niveau de afspraken die over de inzet van hybride zorg gemaakt worden en maken daarbij gebruik van het kenniscentrum digitale zorg en ondersteuning.

De rol van de **mandaatgemeente** is: **initiator en trekker**

De rol van **gemeenten** is: **implementator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars en zorgkantoren** maken de afspraken met mandaatgemeenten.
- **VNG** ondersteunt gemeenten bij het maken van afspraken en implementeren hiervan.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Dashboard IZA afspraken Hybride zorg \(mei 2024\)](#)
- [Visie en strategie op het gezondheidsinformatiestelsel \(april 2023\)](#)
- [Visie en strategie secundair datagebruik \(april 2023\)](#)
- [Herijking grondslagen voor gegevensuitwisseling in de zorg \(april 2023\)](#)
- [Herijkte visie op PGO's \(mei 2023\)](#)
- [Plan van aanpak hybride zorg GGZ \(maart 2023\)](#)
- [Digizo.nu is het IZA platform voor organisaties in de zorg en ondersteuning, voor opschaling van bewezen hybride en digitale processen \(februari 2024\)](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA** en **WOZO**: het inzetten van hybride zorg sluit aan bij het uitgangspunt 'zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan' dat in het IZA, GALA en WOZO terugkomt. In alle akkoorden wordt daarmee ingezet op het inzetten van digitalisering.
- **TAZ**: gezamenlijke doelstelling is het kenniscentrum digitale zorg en ondersteuning op www.vindplaats.nu

Implementatie handreiking 'Digitale vaardigheden'

Beschrijving product en rol gemeenten

VNG ontwikkelt vanaf 2025 een handreiking 'digitale vaardigheden' en deelt deze met gemeenten. Mandaatgemeenten hebben de verantwoordelijkheid om de handreiking binnen de regio te verspreiden. Andere gemeenten dienen deze handreiking te implementeren. Veranderkundige en digitale vaardigheden vormen vanaf 2025 een integraal onderdeel van het onderwijs voor zorg en welzijn. Om te bevorderen dat inwoners, cliënten, en patiënten mee kunnen gaan in de toenemende digitalisering van gezondheidszorg wordt voor hen ondersteuningsmateriaal ontwikkeld en vanaf 2025 door gemeenten aangeboden.

De rol van **VNG** is: **beleidsontwikkelaar/strateeg**

De rol van de **mandaatgemeente** is: **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **implementator**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- Derdenpartijen (als Pharos, GGD GHOR Nederland, Sociaal Werk Nederland, etc.) worden betrokken bij de consultatie van de handreiking die de VNG ontwikkelt, voor het bijdragen aan voldoende aandacht voor het verkleinen van gezondheidsachterstanden en het bereiken van kwetsbare groepen.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- Handreiking Digitale inclusie door VNG: [Handreiking Lokale Ketenaanpak Digitale Inclusie](#) (oktober 2023)
- Handboek Digitale inclusie door Alliantie Digitaal Samenleven: [Handboek Lokale aanpak voor digitale inclusie \(ADS\)](#)
- [Handreiking Digitale ondersteuning door patientenfederatie voor patiënten](#)
- [Handreiking digitale vaardigheden voor zorgmedewerkers - ZoMw](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA en WOZO**: het inzetten van hybride zorg sluit aan bij het uitgangspunt 'zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan' dat in het IZA, GALA en WOZO terugkomt. In alle akkoorden wordt daarmee ingezet op het inzetten van digitalisering.

Beschrijving product en rol gemeenten

Voor de verschillende onderdelen vanuit IZA ontwikkelen landelijke organisaties monitors. De monitors zijn verdeeld in verschillende groepen:

- **Beweging:** 5 monitors gerelateerd aan de 5 overkoepelende doelen uit IZA, (versterking 1^e lijn, regionale samenwerking, concentratie en spreiding, digitale zorg en passende zorg)
- **Outcome:** 5 monitors t.b.v. de 5 doelgroepen zoals opgenomen in IZA
- **Eenmalig:** analyse regiobeelden en -plannen

De rol van **VNG** is het bewaken en adviseren m.b.t. indicatoren voor de beweging naar de voorkant. Daarnaast het positioneren van inwoners en niet alleen patiënten. Hierbij is haalbaarheid van de gewenste informatie cruciaal. De gewenste informatie moet daadwerkelijk van toegevoegde waarde zijn en eenvoudig te verkrijgen. Op onderdelen worden **gemeenten** gevraagd te adviseren op inhoud en haalbaarheid.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** is opdrachtgever voor alle monitors. Regie op samenhang wordt vanuit VWS dan ook georganiseerd. Zo is er een thematafel IZA monitoring waarin alle besluitvorming omtrent alle deelmonitors plaatsvindt. VNG heeft zitting in deze thematafel en in vrijwel alle deelmonitoringstafels.
- **Zorginstituut Nederland** is verantwoordelijk voor de analyse van de regiobeelden en plannen.
- **Nederlandse Zorgautoriteit** is verantwoordelijk voor de doelgroepenmonitoring.
- **RIVM** heeft de overige monitors in opdracht.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Regiobeeld](#)
- Rest monitors in ontwikkeling, worden toegevoegd indien gereed
- [Loket Gezond](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **GALA en TAZ:** Er vindt nauwe samenwerking plaats met de monitoring omtrent GALA en TAZ.

Uitgewerkte producten GALA

Lokale aanpak terugdringen gezondheidsachterstanden (integraal plan van aanpak)

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten voeren een lokale aanpak uit als onderdeel van het integraal plan van aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden om kwetsbare groepen te bereiken. Hierbij wordt ook gekeken naar interactie met andere beleidsterreinen. De aanpak moet breed en domeinoverstijgend zijn en gericht op:

- Differentiëren van de inzet en interventies om kwetsbare groepen te bereiken
- Goed toegankelijk preventie- en zorgaanbod in de wijk
- Stimuleren van gezond gedrag en gezondheidsvaardigheden
- Zorgen voor een gezonde leefomgeving en sociale omgeving
- Stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** stelt middelen beschikbaar voor de aanpak van gezondheidsachterstanden. Deze is in 2023 via de SPUK verdeeld over alle gemeenten. Ook blijft VWS het vernieuwde Stimuleringsprogramma GezondIn voortzetten, om gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun lokale aanpak.
- **ZN** onderzoekt hoe de samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten ten aanzien van schuldhulpverlening verstevigd kan worden. Zorgverzekeraars bepalen op basis van IZA-afspraken hoe passende zorg aandacht kan geven aan mensen met gezondheidsachterstanden.
- **GGD'en** kunnen gemeenten adviseren over de aanpak

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Pharos - Lokale aanpak terugdringen van gezondheidsachterstanden](#)
- [Website GezondIn](#)
- [Gezond en actief leven - VNG](#)
- [Kennisoverzicht GALA en Sportakkoord II - Loket Gezond Leven](#)
- [Gezondheidsverschillen verkleinen: wat werkt, wat niet? - Loketgezondleven.nl](#)
- [Brede SPUK Sport en Beweegwijzer - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)
- [Praktijkvoorbeelden: Gemeente 's-Hertogenbosch en Heerlen, GGD West Brabant, GGD Noord en Oost Gelderland, GGD Brabant Zuidoost](#)
- [Een goed leven in Nederland aan de hand van de levensloop](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA:** De lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden is een uitwerking van de *health in all policies* randvoorwaarde uit het IZA.
- **Nationale preventieakkoorden:** het GALA borduurt voort op wat er al in gang is gezet met de preventieakkoorden.
- **Lokaal Sportakkoord** (onderdeel van het integraal plan van aanpak)

Inzet gezondheidskundige kennis fysieke leefomgeving

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten zetten gezondheidskundige kennis in bij hun besluitvorming over de fysieke leefomgeving, zodat de gezonde leefomgeving een plek krijgt in gemeentelijk omgevingsbeleid en -plannen. Ze betrekken in ieder geval de aspecten die genoemd zijn in de position paper van de VNG 'Samenwerken aan de gezonde leefomgeving'. Deze gaan onder andere over gezondheidsbevordering (uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) en over gezondheidsbescherming (geluids- en luchtkwaliteit). Gemeenten kunnen gezondheidskundige kennis inzetten door aan te sluiten bij het Schone Lucht Akkoord (SLA). Gemeenten ontvangen financiële middelen voor bevordering van medische milieukunde en epidemiologie via het Gemeentefonds op basis van de Wet publieke gezondheid.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **GGD** adviseert over de gevolgen voor de volksgezondheid van voorgenomen beslissingen (conform Wpg) en biedt advies over hoe gemeenten gezondheidskundige kennis kunnen toepassen in gemeentelijke omgevingsplannen.
- **VWS** agendeert het belang van gezondheid in de besluitvorming over de fysieke leefomgeving bij andere departementen en ondersteunt gemeenten bij invulling van taken met het landelijke programma Gezonde Groene Leefomgeving. Daarnaast creëert VWS een bevoegdheid voor gemeenten om ongezonde voedsel-aanbieders te weren. Ook laat VWS onderzoek doen naar de bijdrage van gezondheidsmaatregelen in de fysieke leefomgeving aan het verbeteren van de gezondheid, onder andere door het **RIVM** en via **ZonMw**.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking met voorbeelden - VNG](#)
- [Kennisoverzicht GALA en Sportakkoord II - Loket Gezond Leven](#)
- [Position paper 'Samenwerken aan de gezonde leefomgeving' - VNG](#)
- [Website Schone Lucht Akkoord](#)
- [De kunst van een beweegvriendelijke omgeving- Vereniging Sport en Gemeenten](#)
- [Website Kernwaarden voor een gezonde leefomgeving - GGD GHOR Nederland](#)
- Website [GGD Leefomgeving](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **Landelijk programma Gezonde Leefomgeving:** gemeenten kunnen gebruikmaken van de kennisproducten over gezondheid uit dit programma om omgevingsplannen te vormen.
- **Lokaal Sportakkoord:** thema Ruimte voor sport en Bewegen

Lokale/regionale aanpak klimaatadaptieve maatregelen (lokaal hitteplan)

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten maken afspraken met maatschappelijke partners, zorgverzekeraars en bedrijven over de aanpak en inzet van klimaatadaptieve maatregelen. Daarnaast bereiden ze de inzet en coördinatie van maatregelen tijdens een hitteperiode voor. Het opstellen van een lokaal hitteplan is hier een geschikt instrument voor.

Door klimaatadaptieve maatregelen kan kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering worden voorkomen. Gemeenten coördineren de inzet van maatregelen in hun gemeente om (kwetsbare) mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen hitte, smog en uv-straling.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Het RIVM en KNMI** bereiden en activeren samen het Nationaal Hitteplan. **GGD'en** informeren gemeenten over activering. Gemeenten kunnen direct bij het Nationaal Hitteplan aansluiten om informatie te ontvangen over signalering rond verwachte hitteperiode en de gezondheidseffecten hiervan.
- **VWS** bevordert dat de gezondheidsgevolgen van onder andere hitte, smog en bovenmatige blootstelling aan uv-straling onderdeel blijven van de Nationale Klimaatadaptiestrategie. Ook is VWS opdrachtgever voor Zonkracht Actieplatform dat een meerjarige publiekscampagne start om inwoners te informeren over de risico's van bovenmatige blootstelling aan uv-straling.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking Lokaal Hitteplan - Kennisportaal Klimaatadaptatie](#)
- [Position paper klimaatadaptieve gemeenten - VNG](#)
- [Nationale Klimaatadaptatiestrategie \(NAS\)](#)
- [Klimaat adaptieve maatregelen sportsector](#)
- [Website Zomer en hitte \(ggdleefomgeving.nl\)](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **Nationale Klimaatadaptatie Strategie:** de nationale strategie biedt een basis voor de lokale aanpak van klimaatadaptieve maatregelen. De strategie bevat inhoudelijke kennis over het onderwerp en opties voor lokale maatregelen.

Beleidsvisie op de sociale basis

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten hebben uiterlijk in 2024 een beleidsvisie op de sociale basis. Het doel is om de sociale basis meer in te zetten als laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning. In de visie komen in ieder geval de volgende thema's aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid en inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein. Veel gemeenten hebben al een vastgestelde visie of beleidsplan over de sociale basis waarin deze onderwerpen staan. Het kan wel helpend zijn een aparte beleidsvisie te maken.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk** (naast de reguliere, strategische rol die gemeenten al hebben rond de sociale basis)

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** nodigt gemeenten uit om aan te sluiten bij een brede verkenning naar de waarde van de sociale basis en de aansluiting op de versterking van de lokale beweging naar de 'voorkant'. Daarnaast heeft VWS de verantwoordelijkheid om het thema verder te bestendigen zoals te raadplegen in de Kamerbrief (juli 2023) 'Aanpak sociale basis inclusief Mantelzorgagenda 2023'.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- Verandertheorie en bouwstenen voor overheden en maatschappelijke partners - Movisie en Verwey Jonker Instituut
- Bruikbare effectieve sociale interventies - Movisie
- Aan de slag met een beleidsvisie voor de sociale basis - Movisie
- Cijfers en de sociale basis - Movisie
- Wat is de sociale basis precies - Movisie
- Leren, sturen en verantwoorden in de sociale basis - Verwey Jonker Instituut
- Kernboodschap en position paper Sociale Basis, opgesteld samen met VWS, NOV, MantelzorgNL en SWN
- Kamerbrief sociale basis
- Loket Gezond Leven- RIVM

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **WOZO en IZA.** Het versterken van de sociale basis draagt bij aan de doelstelling vitaal ouder worden van het WOZO. In IZA gaat het om de samenhang tussen eerstelijnszorg en sociale basis/sociaal domein.
- **Ketenaanpak Welzijn op Recept.** De beleidsvisie op de sociale basis moet op orde zijn om deze ketenaanpak succesvol te implementeren.

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten werken een lokale aanpak eenzaamheid uit langs vijf pijlers: 1) Bestuurlijk commitment, 2) Een sterk netwerk creëren, 3) Mensen met gevoelens van eenzaamheid zelf betrekken, 4) Werken aan een duurzame aanpak en 5) Monitoring en evaluatie. Gemeenten kunnen hiervoor gebruikmaken van de routekaart die is ontwikkeld door Movisie. Daarnaast kunnen ze zich aansluiten bij het nationale programma Eén tegen Eenzaamheid. Dit programma biedt ondersteuning bij het plan van aanpak, producten zoals een meldpunt sociaal isolement, communicatiematerialen en inspiratiebijeenkomsten.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk** (naast de reguliere, strategische rol die gemeenten al hebben rond de sociale basis)

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** biedt ondersteuning aan gemeenten met adviseurs, een toolkit, inspiratiesessies en financiële middelen om de lokale aanpak uit te werken.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Website Een Tegen Eenzaamheid - VWS](#)
- [Routekaart: Eenzaamheid van inwoners voorkomen en verminderen - Movisie](#)
- [Aanpak eenzaamheid - Rijksoverheid](#)
- [Whitepaper eenzaamheid en de rol van sport en bewegen](#)
- [Positieve Gezondheid - Institute for Positive Health \(iPH\)](#)

Voorbeelden uit andere gemeenten:

- [Aanpak gemeente Montfoort-Linschoten](#)
- [Aanpak gemeente Emmen](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- Het versterken van de sociale basis is onderdeel van de beweging naar de voorkant die - naast het GALA - wordt gerealiseerd via het **IZA en WOZO**.

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten gaan in de periode 2023 - 2026 mantelzorgers extra ondersteunen bij het uitvoeren van hun zorgtaken. Dit kan bijvoorbeeld door het verbeteren van de toegang tot regelingen en ondersteuningsvormen. Dit kan ook door het versterken van het steunpunt mantelzorg en het toegankelijker maken van informatie en advies. Verder werken gemeenten aan het versterken van hun respijtzorgaanbod om het bet aan te laten sluiten op de vraag en behoefte van mantelzorgers.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk** (naast de reguliere, strategische rol die gemeenten al hebben rond de sociale basis)

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** stelt op basis van de brief 'mantelzorg en informele zorg' een uitvoeringsagenda mantelzorg op. De afspraken uit deze agenda gebruiken gemeenten in de vormgeving van het lokale beleid en bij het opstellen van het plan van aanpak voor de SPUK.
- **VWS en SZW** verkennen mogelijkheden om de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt met het beroep op mantelzorg toekomstbestendig te maken.
- **VWS en OCW** onderzoeken hoe ze scholen kunnen ondersteunen in maatschappelijke bewustwording over inzet van jonge mantelzorgers, het vroegtijdig signalering van jonge mantelzorgers en preventieve ondersteuning.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Beweeggids Dementie voor Mantelzorgers - Kenniscentrum Sport en Bewegen](#)
- [Kamerbrief over aanpak Sociale Basis inclusief Mantelzorgagenda 2023-2026](#)
- [Mantelzorgagenda 2023-2026](#)
- [Loket Gezond Leven - RIVM](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- Het versterken van de sociale basis is onderdeel van de beweging naar de voorkant die - naast het GALA - wordt gerealiseerd via het **IZA en WOZO**.
- **Aanpak Sociale Basis inclusief mantelzorgagenda 2023-2026** voor de komende periode in samenwerking tussen o.a. de VNG, SWN, NOV, ZN en Mantelzorg NL.

Lokale aanpak vroegsignalering middelengebruik

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten ontwikkelen een lokale aanpak voor middelengebruik (drugs, alcohol en roken) met relevante stakeholders. Het gaat dan o.a. (niet-limitatief) over:

- Het leveren van een bijdrage in effectieve lokale drugspreventie door bijvoorbeeld wetenschappelijke bewezen effectieve drugspreventie op scholen.
- Het opzetten van netwerksamenwerking met relevante partijen (in ieder geval de GGD en verslavingszorg) om een drugspreventiebeleid op te stellen en te monitoren.
- Vroegsignalering van alcoholgebruik.
- Opnemen van een 'Rookvrije generatie' in het lokaal preventieakkoord of Nota Gezondheidsbeleid.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** subsidieert het **Trimbos-Instituut** om een Modelplan Lokaal Drugsbeleid te ontwikkelen. Gemeenten kunnen dit gebruiken voor hun drugspreventiebeleid.
- **GGD en verslavingszorg** richten samen met gemeenten een netwerksamenwerking op.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Kennisoverzicht GALA - Loket Gezond Leven](#)
- [Opgroeien in een Kansrijke Omgeving](#) - Trimbos
- [Thema Roken](#) - VNG
- [Samenwerkingsverband vroegsignalering alcohol](#)
- [Wijkaanpak stoppen met roken](#) - Pharos

Samenhang andere akkoorden en programma's

- Nationaal Preventieakkoord en de lokale preventieakkoorden van gemeenten.
- Veel gemeenten zijn als onderdeel van de aanpak voor middelengebruik bezig met de implementatie van de preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). OKO is een integraal programma gericht op zowel alcohol, tabak als drugspreventie en op mentale gezondheid van jongeren. De SPUK-middelen kunnen eveneens ingezet worden voor de OKO-aanpak.

Afspraken en agendering rond gezonde voeding en ondervoeding

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten dragen bij aan de agendering van gezonde voeding en ondervoeding bij ouderen. Dit doen ze door hier aandacht voor te hebben in de lokale nota gezondheidsbeleid of in het lokale preventieakkoord. Gemeenten kunnen het thema ondervoeding ook agenderen in regionale overleggen over (kwetsbare) ouderen waar zij bij aansluiten.

De rol van **gemeenten** is: **actieve participant, mede-beslisser, implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Kennisoverzicht GALA en Sportakkoord II - Loket Gezind Leven](#)
- [Handvatten voor een breed en samenhangend beleid rondom gezonde voeding- Kenniscentrum Ondervoeding](#)
- [Ondersteuning voor gemeenten bij aanpak overgewicht en obesitas - Voedingscentrum](#)
- [Inspiratie - gezonde voeding, wijkgerichte aanpak buurtsportcoach](#)

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars** kunnen het thema ondervoeding agenderen in regionale overleggen over ouderen. Ook kan in de zorginkoop van wijkverpleging ruimte worden gegeven aan verpleegkundigen voor het helpen bij een gezond voedingspatroon en het signaleren van ondervoeding.
- **VWS** biedt via het Kenniscentrum Ondervoeding tot einde 2023 kennis rond ondervoeding. Ook wordt kennis over effectieve regionale samenwerking in de aanpak van ondervoeding over domeinen heen gedeeld.

Samenhang andere akkoorden en programma's

- De afspraken van GALA, richten zich op preventie en vullen vanuit die invalshoek de afspraken uit het **WOZO-programma** en de **Nationale Dementiestrategie** aan. Het raakt in belangrijke mate ook aan de aanpak Sociale Basis.
- Er is samenhang met de ketenaanpakken GLI volwassenen, valpreventie, ketenaanpak overgewicht en obesitas bij kinderen.

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten ontwikkelen beleid op het gebied van mentale gezondheid binnen hun lokale gezondheidsbeleid door kansrijke en/of effectieve interventies voor mentale gezondheidsbevordering in te zetten. Het beleid heeft als doel dat 1) inwoners het gebruikelijker vinden om over hun mentale gezondheid te praten, 2) weten waar ze binnen hun gemeente laagdrempelige ondersteuning kunnen vinden en 3) weten welke handvatten er zijn om met mentale gezondheid aan de slag te gaan.

Gemeenten gebruiken het begrippenkader mentale gezondheid van het Trimbos instituut voor de uitwerking van hun lokale beleid. Ook zetten ze in op samenwerkingsverbanden met afspraken over domeinen heen; bijvoorbeeld via de lokale preventieakkoorden.

De rol van **gemeenten** is: **implementator** en **uitvoeringsverantwoordelijk**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Het RIVM, Trimbos Instituut en GGD GHOR NL17** bieden ondersteuning voor het ontwikkelen van dit beleid door middel van een factsheet en het begrippenkader mentale gezondheid.
- **VWS** faciliteert en ondersteunt gemeenten vanuit de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Kennisoverzicht GALA en Sportakkoord II op Loketgezondleven](#)
- [Factsheet Effectieve interventies en beleid mentale gezondheid en preventie - RIVM, Trimbos-Instituut en GGD GHOR Nederland](#)
- [Aanpak Mentale gezondheid van ons allemaal](#)
- [De positieve invloed van cultuur op mentale gezondheid - LKCA](#)
- [Wat kan een buurtsportcoach betekenen voor de mentale gezondheid? - Sport in de buurt](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA:** Lokaal beleid voor mentale gezondheid hangt sterk samen met de ontwikkeling van het regionaal netwerk van laagdrempelige steunpunten, het ontwikkelen van mentale gezondheidscentra en de domein overstijgende samenwerking voor mensen met psychische klachten. Deze onderdelen van het IZA moeten worden opgenomen in dit beleid.

Beschrijving product en rol gemeenten

In de mandaatstructuur hebben gemeenten in de regio met elkaar vastgelegd hoe zij de besluitvorming organiseren over de inzet in het regioplan en de besteding van de (regionale) SPUK-middelen. Mandaatgemeenten maken per regio afspraken met de andere regionale zorgpartijen en vertegenwoordigers van inwoners en patiënten over de uitvoering van regionale transformatieopgaven die met de regiobeelden in kaart zijn gebracht. Gemeenten maken met deze mandaatstructuur aanspraak op de beschikbare rijksmiddelen voor de uitvoering van de regionale afspraken over het IZA en GALA. Eén gemeente (de mandaathouder) kan vervolgens ook namens de andere gemeenten uit de regio de middelen aanvragen en beheren.

De rol van **mandaatgemeenten** is: **initiator**

De rol van **gemeenten** is: **mede-beslisser**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars** dienen ook een mandaatstructuur in te richten. Hiermee verduidelijken zij wie de gemandateerde zorgverzekeraar is in een regio. Ook geven zorgverzekeraars aan wie na de marktleider de tweede zorgverzekeraar is. Ze zorgen dat deze betrokken zijn bij en instemmen met (regio)plannen.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- In het GALA staat opgenomen dat voor de mandaatstructuur kan worden aangesloten bij de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) voor jeugdzorg, maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Er volgt een model voor het inrichten van een mandaatstructuur zodra deze publiceerbaar is.
- [VNG - Handreiking regionaal samenwerken](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA:** De regionale mandaatstructuur is bedoeld om in aanmerking te komen voor de IZA-middelen en deze op een goede manier te verdelen tussen gemeenten in een regio.

Verantwoorden SPUK voor doelen van het Integraal Zorgakkoord

Beschrijving product en rol gemeenten

De regeling voor de SPUK voor de doelen van het IZA over de jaren 2023-2026 is in de Staatscourant verschenen. De middelen worden verdeeld per regio. De mandaatgemeente ontvangt en beheert de middelen. Het geld kan worden ingezet voor o.a. het opstellen van een regiobeeld, regioplan en een mandaatstructuur. De mandaathouder legt uiterlijk op 15 juli van het jaar volgend op het begrotingsjaar verantwoording af over de besteding via een SiSa-verantwoording. Overige gemeenten sturen voor hun activiteiten de vereiste verantwoordingsinformatie naar de mandaathouder.

De rol van **mandaatgemeenten** is: **initiator** en **coördinator**

De rol van **gemeenten** is: **mede-beslisser** en **actieve participant**

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **GGD** kan als regionale gezondheidsdienst met de gezamenlijke gemeenten (en de mandaatgemeente) meedenken in de besteding van de middelen

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Specifieke uitkering Integraal Zorgakkoord](#)
- [Single information, Single audit \(SiSa\)](#)
- [Nota verwachtingen accountantscontrole](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **IZA**

Beschrijving product en rol gemeenten

Voor de verschillende onderdelen vanuit GALA worden monitors ontwikkeld.

- Overkoepelende GALA-monitoring waar ook preventie-infrastructuur is gepositioneerd en de analyse van de plannen van aanpak wordt meegenomen.
- Monitoring van de 5 ketenaanpakken.

De rol van **VNG** is vooral bewaken en adviseren m.b.t. indicatoren. Hierbij is haalbaarheid van de gewenste informatie een cruciaal onderdeel. Gewenste informatie moet daadwerkelijk van toegevoegde waarde zijn en eenvoudig te verkrijgen. Op onderdelen worden **gemeenten** gevraagd te adviseren op inhoud en haalbaarheid.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VWS** is opdrachtgever voor alle monitors. Regie op samenhang wordt vanuit VWS dan ook georganiseerd. Zo is er een kerngroep GALA monitoring waarin de GALA-besluitvorming, GALA-monitoring en samenhang met deelmonitors plaatsvindt.
- **VNG** heeft zitting in bovenstaande kerngroep en in vrijwel alle overige GALA-monitoringstafels.
- **RIVM** heeft of krijgt de opdracht voor alle GALA monitors.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- Loket Gezond Leven - [Voortgang en output monitoring GALA](#)
- [Monitor Valpreventie](#)
- Naar verwachting worden de uitkomsten van de eerste GALA-monitor half november gepubliceerd

Samenhang andere akkoorden en programma's

Er vindt nauwe samenwerking plaats met de monitoring omtrent IZA, WOZO en TAZ.

De vijf Ketenaanpakken

In het GALA zijn afspraken gemaakt om te komen tot een landelijk dekkend aanbod van vijf ketenaanpakken. Voor het inrichten van de ketenaanpakken zijn middelen beschikbaar via de [Brede SPUK](#) en de [SPUK IZA](#). De Brede SPUK is bestemd voor gemeentelijke activiteiten, op een aantal omschreven domeinen en doelen. De SPUK IZA (€ 150 miljoen IZA-middelen, via mandaatgemeenten) is bedoeld voor inzet op coördinatie en uitvoering van activiteiten op het snijvlak van het medisch-sociaal domein en preventie. De SPUK-middelen die gemeenten kunnen aanvragen, worden ingezet voor coördinatiekosten om de ketenaanpak in te richten, met ten minste zorgverzekeraars en relevante (zorg)professionals. Hierover dienen gemeenten en zorgverzekeraars op regionaal niveau afspraken te maken, die op lokaal niveau tot uitvoering komen. GGD'en kunnen hierin op verzoek van gemeenten de coördinatie verzorgen. De ketenaanpakken hangen samen met het IZA waarin het medische deel van de ketenaanpakken door zorgverzekeraars wordt ingericht en ingekocht.

Voor de ketenaanpakken gelden de volgende rollen:

De rol van VNG is: **belangenbehartiger**

De rol van gemeenten is: **actieve participant, implementator en uitvoeringsverantwoordelijk**

De uitwerking per ketenaanpak is te vinden via onderstaande links:

1. [Ketenaanpak GLI voor volwassenen met overgewicht en obesitas](#)
2. [Ketenaanpak Kinderen met Overgewicht en Obesitas](#)
3. [Ketenaanpak Valpreventie bij ouderen](#)
4. [Ketenaanpak Welzijn op Recept](#)
5. [Ketenaanpak Kansrijke Start](#)

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten richten samen met zorgverzekeraars de Ketenaanpak Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) voor volwassenen met overgewicht en obesitas in. In de ketenaanpak krijgen gemeenten de ruimte een goede inbedding van de GLI's vorm te geven als onderdeel van de netwerkaanpak uit het basismodel 'netwerkaanpak voor volwassenen met overgewicht en obesitas'. De volledige netwerkaanpak is - hoewel niet verplicht - gewenst om in te richten. In het GALA is afgesproken dat de GLI in een keten wordt ingebed. De wijze waarop en wat dit betekent, staat in de handreiking GLI Volwassenen.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Gecombineerde leefstijlinterventie - Loket Gezond Leven RIVM](#)
- [Basismodel Netwerkaanpak Overgewicht en Obesitas Volwassenen - Partnerschap Overgewicht Nederland](#)
- [Handreiking Loket Gezond Leven](#)
- [Toelichting op monitoring - Loket Gezond Leven RIVM](#)
- [Magazine BSCplus verbinding sport-zorg](#)

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VNG, VWS, ZN en GGD GHOR NL** nemen waar nodig en mogelijk in de samenwerking barrières weg en ondersteunen bij eenduidige implementatie en informatie-uitwisseling van de regio's, zodat niet alle ketens 'het wiel zelf moeten uitvinden'.
- Het **Loket Gezond Leven van het RIVM** ondersteunt gemeenten met kennis over GLI-programma's.
- **GGD** kan op regionale schaal de ketenaanpakken coördineren en een lerend netwerk met de lokale regisseurs van de ketenaanpakken organiseren.

Samenhang andere akkoorden en programma's

- Als uitwerking van **het Sportakkoord II** is een pilot 'Gecombineerde leefstijlinterventies en de Buurtsportcoach Plus' gestart. Hierin worden buurtsportcoaches opgeleid om leefstijlcoaching uit te voeren in combinatie met het verzorgen van sport en beweegaanbod als onderdeel van de GLI.
- **IZA:** Zorgverzekeraars en gemeenten richten in ieder geval de volgende ketenaanpakken in: Kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.
- Overgewicht is een pijler in het **Nationaal Preventieakkoord**

Ketenaanpak Kinderen met Overgewicht en Obesitas

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten richten samen met zorgverzekeraars een ketenaanpak Kinderen met Overgewicht en Obesitas in. Het Landelijk Model Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas dient als uitgangspunt te worden gebruikt voor de ketenaanpak.

De Ketenaanpak Kinderen met Overgewicht en Obesitas is bedoeld voor kinderen met overgewicht of obesitas, waarbij de samenwerking tussen zorg- en sociaal domein centraal staat. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid te komen tot een minimaal aanbod voor schuldhulpverlening, opvoedondersteuning, sport- en beweegaanbod, activiteiten op het gebied van gezonde voeding en activiteiten op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars** richten samen met gemeenten de ketenaanpak in. **JGZ** wordt betrokken bij het proces.
- **VNG, VWS, ZN** en **GGD GHOR NL** nemen waar nodig en mogelijk in de samenwerking barrières weg en ondersteunen bij eenduidige implementatie en informatie-uitwisseling van de regio's, zodat niet alle ketens 'het wiel zelf moeten uitvinden'.
- **De Rijksoverheid** financiert de organisatie **Kind naar Gezonder Gewicht**, waar gemeenten terecht kunnen voor kennis en ondersteuning bij implementatie.
- **GGD** kan op regionale schaal de ketenaanpakken coördineren en een lerend netwerk met de lokale regisseurs van de ketenaanpakken organiseren.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Het Landelijk Model Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas](#)
- [Kind naar Gezonder Gewicht - hulp voor gemeenten](#)
- [Tools – Kind naar Gezonder Gewicht](#)
- In de beleidsregel van de NZa staat het onderscheid in verantwoordelijkheden tussen gemeenten en zorgverzekeraars beschreven: [Beleidsregel ketenaanpak zorg en ondersteuning voor kinderen met overgewicht en obesitas BR/REG-24100 - Nederlandse Zorgautoriteit \(overheid.nl\)](#)
- [Handreiking ketenaanpak overgewicht en obesitas bij kinderen](#)
- [Knelpunten - Loket Gezond Leven \(klik door naar voortgang onder kopje Aanpak overgewicht kinderen\)](#)
- [Toelichting op monitoring - Loket Gezond Leven RIVM](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **Sportakkoord II:** er dient een aanbod in het sociaal domein te zijn rond sport en bewegen.
- **IZA:** Zorgverzekeraars en gemeenten richten in ieder geval de volgende ketenaanpakken in: Kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.

Ketenaanpak Valpreventie bij ouderen

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten richten samen met zorgverzekeraars een ketenaanpak Valpreventie bij ouderen in. De aanpak bestaat in ieder geval uit: het opsporen van ouderen met valrisico (risico-inschatting), screenen (valanalyse), inzet van erkende beweeginterventies; eventueel aangevuld met andere interventies. VeiligheidNL heeft een handreiking ontwikkeld voor deze ketenaanpak.

De ketenaanpak is bedoeld voor thuiswonende ouderen van 65 jaar of ouder met een valrisico. Ook gaat het hierbij over erkende valpreventieve beweeginterventies die zich richten op een matig en hoog valrisico en die door het sociaal domein worden ingekocht. Voor gemeenten zijn per 2023 via de SPUK-GALA middelen beschikbaar om de onderdelen vanuit het gemeentelijke domein (zoals een valrisico-inschatting en een valpreventieve beweeginterventie) aan te bieden en de ketenaanpak met zorgverzekeraars op te zetten.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Zorgverzekeraars** kopen voor 2024 erkende valpreventieve beweeginterventies (Otago) in voor ouderen met een hoog valrisico die hiervoor in aanmerking komen en komen met betrokken beroepsgroepen tot afspraken over hun inzet.
- **VNG, VWS, ZN en GGD GHOR NL** nemen waar nodig en mogelijk in de samenwerking barrières weg en ondersteunen bij eenduidige implementatie en informatie-uitwisseling van de regio's, zodat niet alle ketens 'het wiel zelf moeten uitvinden'.
- **VeiligheidNL** en het **RIVM** ondersteunen in opdracht van VWS gemeenten met kennis over vormgeving van de aanpak.
- **GGD** kan op regionale schaal de ketenaanpakken coördineren en een lerend netwerk met de lokale regisseurs van de ketenaanpakken organiseren.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking Ketenaanpak Valpreventie - VeiligheidNL](#)
- [Afsprakenleidraad Valpreventie - VNG en VeiligheidNL](#)
- [Overzicht valpreventieve beweeginterventies | VeiligheidNL](#)
- [Gecertificeerde valpreventie professionals | VeiligheidNL](#)
- [Knelpunten - Loket Gezond Leven RIVM \(klik door naar kopje voortgang bij Valpreventie voor ouderen\)](#)
- [Toelichting op monitoring - Loket Gezond Leven RIVM](#)

Voorbeelden uit andere gemeenten:

- [Dronten: lokale ketenaanpak met hulp van regionale GGD | VeiligheidNL](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- Er is samenhang met **WOZO** waarin valpreventie ook als thema terugkomt.
- **Sportakkoord II**: gemeenten bieden passend sport- en beweegaanbod, ook voor 65-plussers, en nemen in overleg met het sociaal domein financiële, sociale en praktische belemmeringen om deel te nemen aan sport weg.
- **IZA**: Zorgverzekeraars en gemeenten richten in ieder geval de volgende ketenaanpakken in: Kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht/obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.

Beschrijving product en rol gemeenten

Gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken over hoe zij in gezamenlijkheid Welzijn op Recept kunnen implementeren en financieren. Movisie, VNG en ZN hebben een aparte modelovereenkomst en bijbehorende handreiking ontwikkeld om gemeenten hierbij te ondersteunen.

De Ketenaanpak Welzijn op Recept is een werkwijze om mensen met psychosociale klachten te helpen door als huisartsen, eerstelijns zorgverlener(s), welzijn en het sociaal domein samen te werken. Hiermee wordt Welzijn op Recept breder opgevat dan het huidige concept Welzijn op Recept dat meer als methodiek wordt ingezet.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **Het Landelijk Kennisnetwerk Welzijn op Recept** heeft samen met Movisie, VNG en ZN een handreiking en modelovereenkomst regionale inkoop geschreven.
- **VNG, VWS, ZN en GGD GHOR NL** nemen waar nodig en mogelijk in de samenwerking barrières weg en ondersteunen bij eenduidige implementatie en informatie-uitwisseling van de regio's, zodat niet alle ketens 'het wiel zelf moeten uitvinden'.
- **GGD** kan op regionale schaal de ketenaanpakken coördineren en een lerend netwerk met de lokale regisseurs van de ketenaanpakken organiseren.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Handreiking Welzijn op Recept - VNG](#)
- [Modelovereenkomst Regionale inkoop Welzijn op Recept - Movisie, VNG en ZN](#)
- [Het Landelijk Kennisnetwerk Welzijn op Recept deelt kennis over Welzijn op Recept.](#)
- [Cultuur en Werken in de Wijk - LKCA](#)
- [Toelichting op monitoring - Loket Gezond Leven RIVM](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **De beleidsvisie op de sociale basis** moet goed uitgewerkt zijn om deze ketenaanpak succesvol te implementeren.
- **IZA:** Zorgverzekeraars en gemeenten richten in ieder geval de volgende ketenaanpakken in: Kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.
- Vanuit de **Brede Regeling Combinatiefuncties** wordt beoogd dat meer kinderen, jongeren en volwassenen sporten, bewegen en meedoen aan cultuur en er een sterke verbinding van sport, bewegen en cultuur is met andere domeinen en programma's (onderwijs, gezondheid, zorg, welzijn en sociale zaken/armoede)

Beschrijving product en rol gemeenten

Elke gemeente komt tot een lokale ketenaanpak, inclusief interventies, en maakt samenwerkingsafspraken met relevante partners over het eerder bereiken van kwetsbare ouders, over signalering, doorverwijzing en over hoe begeleiding rond kwetsbare gezinnen voor en tijdens de zwangerschap en na de geboorte, verbeterd kan worden. Dit doen gemeenten met partijen in lokale coalities, zoals GGD, professionals uit de geboortezorg, jeugdgezondheidszorg, de huisarts, het sociaal domein en de zorgverzekeraar.

De Ketenaanpak Kansrijke start is bedoeld om gezinnen in een kwetsbare situatie vroegtijdig in beeld te brengen en de zorg en ondersteuning te bieden die ze nodig hebben rondom de eerste 1000 dagen van kinderen.

Rollen en verantwoordelijkheden andere partijen

- **VNG, VWS, ZN en GGD GHOR NL** nemen barrières weg in de samenwerking en ondersteunen bij eenduidige implementatie en informatie-uitwisseling van de regio's.
- **Zorginstituut Nederland** is verantwoordelijk voor de duidingen rond deze ketenaanpak. Hierbij worden onder meer de vroegsignalering van (aankomende) ouders in kwetsbare situaties, preconceptieconsulten, deelname aan het MDO en meer uren kraamzorg betrokken. Met deze duidingen kunnen afspraken gemaakt worden over de rol van zorgprofessionals bij Kansrijke start.
- **GGD** kan op regionale schaal de ketenaanpakken coördineren en een lerend netwerk met de lokale regisseurs van de ketenaanpakken organiseren.

Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod

- [Kennisoverzicht Loket Gezond Leven](#)
- [Stimuleringsprogramma lokale coalities Kansrijke Start - Pharos](#)
- [Kansrijke Start website - VWS](#)
- [Praktijkvoorbeeld Kansrijke Start in Utrecht](#)
- [Toelichting op monitoring - Loket Gezond Leven RIVM](#)
- [Handreiking Kansrijke Start](#)

Samenhang andere akkoorden en programma's

- **Via het Actieprogramma Kansrijke Start** worden lokale coalities ondersteund door VWS. De monitoring van dit actieprogramma loopt via het RIVM.
- **IZA:** Zorgverzekeraars en gemeenten richten in ieder geval de volgende ketenaanpakken in: Kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht/obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen en welzijn op recept.

Overige relevante ontwikkelingen voor gemeenten

Overige relevante ontwikkelingen voor gemeenten

Product of proces	Verantwoordelijkheden andere partijen	Rol gemeente	Beschikbaar kennis- en ondersteuningsaanbod
<p>Dialogoog over domeinoverstijgend aanbod van zwaardere vormen respijtzorg</p> <p>(Tot en met 31-12-2024)</p>	<p>Gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren in de regio voeren de dialoog.</p>	<p>Gemeenten gaan in regionaal verband via de samenwerkingsagenda actief de dialoog aan met zorgverzekeraars en zorgkantoren over een domeinoverstijgend aanbod van zwaardere vormen van respijtzorg om waar passend een aantal pilots te kunnen starten. De resultaten van deze pilots worden benut voor verder beleid.</p>	
<p>Verkenning waarde sociale basis en aansluiting op beweging 'naar de voorkant' met VWS</p> <p>(tot en met 31-12-2024)</p>	<p>Het ministerie van VWS voert de verkenning uit.</p>	<p>Het ministerie van VWS faciliteert een brede verkenning naar de waarde van de sociale basis en de aansluiting op de versterking van de lokale beweging naar de 'voorkant'. Gemeenten, mantelzorgers, vrijwilligers, welzijnswerkers en andere relevante actoren worden actief uitgenodigd om zich hierbij aan te sluiten.</p>	
<p>Perspectief mentale gezondheid in beleidsplannen (z.s.m. in 2023)</p>		<p>Beleidsmedewerkers bij gemeenten nemen actief het perspectief van mentale gezondheid mee in beleidsplannen.</p>	
<p>Behoeften van stimuleren bewegen en buurtsportcoaches in kaart brengen</p> <p>(tot en met 31-12-2024)</p>	<p>Het ministerie van VWS faciliteert de inzet van buurtsport- en cultuurcoaches via de middelen in de SPUK.</p>	<p>Gemeenten kunnen buurtsport- en cultuurcoaches de ruimte geven om een gespecialiseerd aanbod voor ouderen te creëren. Onderdeel van hun werkzaamheden is om ouderen te begeleiden en les te geven aan kwetsbare ouderen. Het is aan gemeenten om de capaciteit en kwaliteit van de sport- en beweegcoaches goed af te stemmen op de ambities van GALA en lokaal sportakkoord.</p>	
<p>Regionale samenwerking in de acute zorg</p>	<p>Maken van afspraken over welke zorg ook thuis geleverd kan worden.</p>	<p>Gemeenten dienen te zorgen voor goede voorzieningen en ondersteuning bij sociale problematiek die bijdragen aan het voorkomen oneigenlijke instroom in de acute zorg. Dit gaat breder dan WOZO en vraagt ook wat van de woonzorgvisies van gemeenten.</p>	
<p>Praktijkvoorbeelden van artikel 5a van de Wpg in kaart brengen</p> <p>(tot en met 31-12-2029)</p>	<p>Het ministerie van VWS brengt praktijkvoorbeelden van de wijze waarop artikel 5a van de Wpg wordt ingevuld samen met gemeenten op landelijk niveau in kaart. Er wordt gezamenlijk zorg gedragen voor de verspreiding van goede voorbeelden.</p>	<p>Artikel 5a van de Wpg geeft gemeenten opdracht om zorg te dragen voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg. Met het oog op de vergrijzing wordt het steeds belangrijker hoe hier invulling aan gegeven wordt. Daarbij is het zinvol om goed werkende praktijkvoorbeelden in kaart te brengen en deze onder gemeenten te verspreiden. Gemeenten hebben onder andere de taak om de gezondheidstoestand van ouderen op systematische wijze te volgen, ontwikkelingen te signaleren en de behoefte aan zorg te ramen. Dit</p>	

Overige relevante ontwikkelingen voor gemeenten

Product of proces	Rol gemeente	Beschikbaar kennis-en ondersteuningsaanbod
Inwonerparticipatie	Gemeenten betrekken inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.	<u>Handreiking 'Aan de slag met participatie' - VNG</u> <u>Wet versterking participatie op decentraal niveau - Tweede Kamer</u> <u>Betrek inwoners bij lokaal gezondheidsbeleid - Loket Gezond Leven</u>

Actieplannen

Voor een beknopt en snel overzicht van verantwoordelijkheden en taken per product

Actieplan IZA

Product	Verantwoordelijk	Welke taken?
<u>Regioplannen</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerkingsafspraken regioplannen maken
<u>Inzetten van handreiking 'Cruciale ggz zorg'</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Invullen werkmodel uit de handreiking cruciale GGZ • Implementeren van handreiking op niveau van de zorgkantoorregio
<u>Visie en plan van aanpak versterking organisatie eerstelijnszorg</u>	VNG	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken maken met landelijke partijen over rol van gemeenten en sociaal domein binnen organisatie van de eerste lijn
<u>Afspraken over monitoren effecten versterking eerste lijn op sociaal domein</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken inschatten en monitoren in sociaal domein
<u>Implementatie handreiking 'Kwetsbare Ouderen Thuis'</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren van afspraken in handreiking op regionaal niveau
<u>Implementatie handreiking 'Netwerksamenwerking en gezamenlijk indiceren in de wijk'</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren van randvoorwaarden uit handreiking op regionaal niveau
<u>Implementatie afspraken samenwerking en samenhang eerstelijnszorg en sociaal domein</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren van afspraken op regionaal niveau
<u>Domeinoverstijgende samenwerking voor mensen met psychische klachten</u>	VNG	<ul style="list-style-type: none"> • VNG komt tot een werkwijze, waarna deze op regionaal en vervolgens lokaal niveau wordt uitgewerkt door (regio)gemeenten
<u>Landelijk en regionaal netwerk laagdrempelige steunpunten</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Komen tot een netwerk met steunpunten
<u>Werkagenda toegankelijkheid en wachttijden GGZ</u>	VNG	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlopige werkagenda definitief maken op landelijk niveau, waarna de regio kan starten met het implementeren van samenwerkingsafspraken die uiteindelijk lokaal worden uitgevoerd
<u>Mentale gezondheidscentra</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Het opzetten van mentale gezondheidscentra

Actieplan IZA

Product	Verantwoordelijk	Welke taken?
<u>Regionale preventie-infrastructuur</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Het komen tot niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken met zorgverzekeraars
<u>Regionale netwerkstructuur professionals</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten van een netwerkstructuur waarin professionals uit de 1^e, 2^e en 3^e lijn samenwerken
<u>Afspraken over aanbod en inzet gebruiksvriendelijke hybride zorg</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Maken van afspraken met zorgverzekeraars en zorgkantoren over aanbod en inzet van gebruiksvriendelijke zorg
<u>Implementatie handreiking 'Digitale vaardigheden'</u>	VNG, waarna implementatie volgt door gemeenten na verspreiding door de mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • VNG ontwikkelt de handreiking • Mandaatgemeenten verspreiden de handreiking • Gemeenten implementeren de handreiking
<u>Monitoring IZA</u>	VNG	<ul style="list-style-type: none"> • Komt in samenwerking met landelijke organisaties tot afspraken rond monitoring

Actieplan GALA

Product	Verantwoordelijk	Welke taken?
<u>Lokale aanpak terugdringen gezondheidsachterstanden</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Aanpak inzet gezondheidkundige kennis fysieke leefomgeving</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Lokale/regionale aanpak klimaatadaptieve maatregelen</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Beleidsvisie op de sociale basis</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van een beleidsvisie op de sociale basis met aandacht voor een gebiedsgerichte uitvoering
<u>Lokale aanpak eenzaamheid</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Lokale aanpak extra ondersteuning mantelzorgers</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Lokale aanpak vroegsignalering middelengebruik</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Lokaal beleid mentale gezondheid</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van beleid en inzetten van kansrijke en/of effectieve interventies
<u>Afspraken en agendering rond gezonde voeding en ondervoeding</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Agendering van afspraken in lokale nota gezondheidsbeleid, lokaal preventieakkoord of regionale overleggen
<u>Regionale mandaatstructuur</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten van een mandaatstructuur

Actieplan GALA

Product	Verantwoordelijk	Welke taken?
<u>Aanvragen SPUK voor doelen van het Integraal Zorgakkoord</u>	Mandaatgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> De mandaatgemeente ontvangt en beheert de middelen en legt verantwoording af
<u>Monitoring GALA</u>	VNG	<ul style="list-style-type: none"> Komt in samenwerking met landelijke organisaties tot afspraken rond monitoring
<u>Ketenaanpak GLI voor volwassenen met overgewicht en obesitas</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken over hoe zij samen de GLI voor volwassenen met overgewicht en obesitas kunnen implementeren en financieren
<u>Ketenaanpak Kinderen met overgewicht en obesitas</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken over hoe zij samen de interventies voor kinderen met overgewicht en obesitas kunnen implementeren en financieren
<u>Ketenaanpak Valpreventie bij ouderen</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken over hoe zij samen interventies rond valpreventie bij ouderen kunnen implementeren en financieren
<u>Ketenaanpak Welzijn op Recept</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten en zorgverzekeraars maken afspraken over hoe zij samen Welzijn op Recept kunnen implementeren en financieren
<u>Ketenaanpak Kansrijke Start</u>	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Elke gemeente creëert een lokale ketenaanpak en maakt samenwerkingsafspraken met relevante partners inclusief de zorgverzekeraar

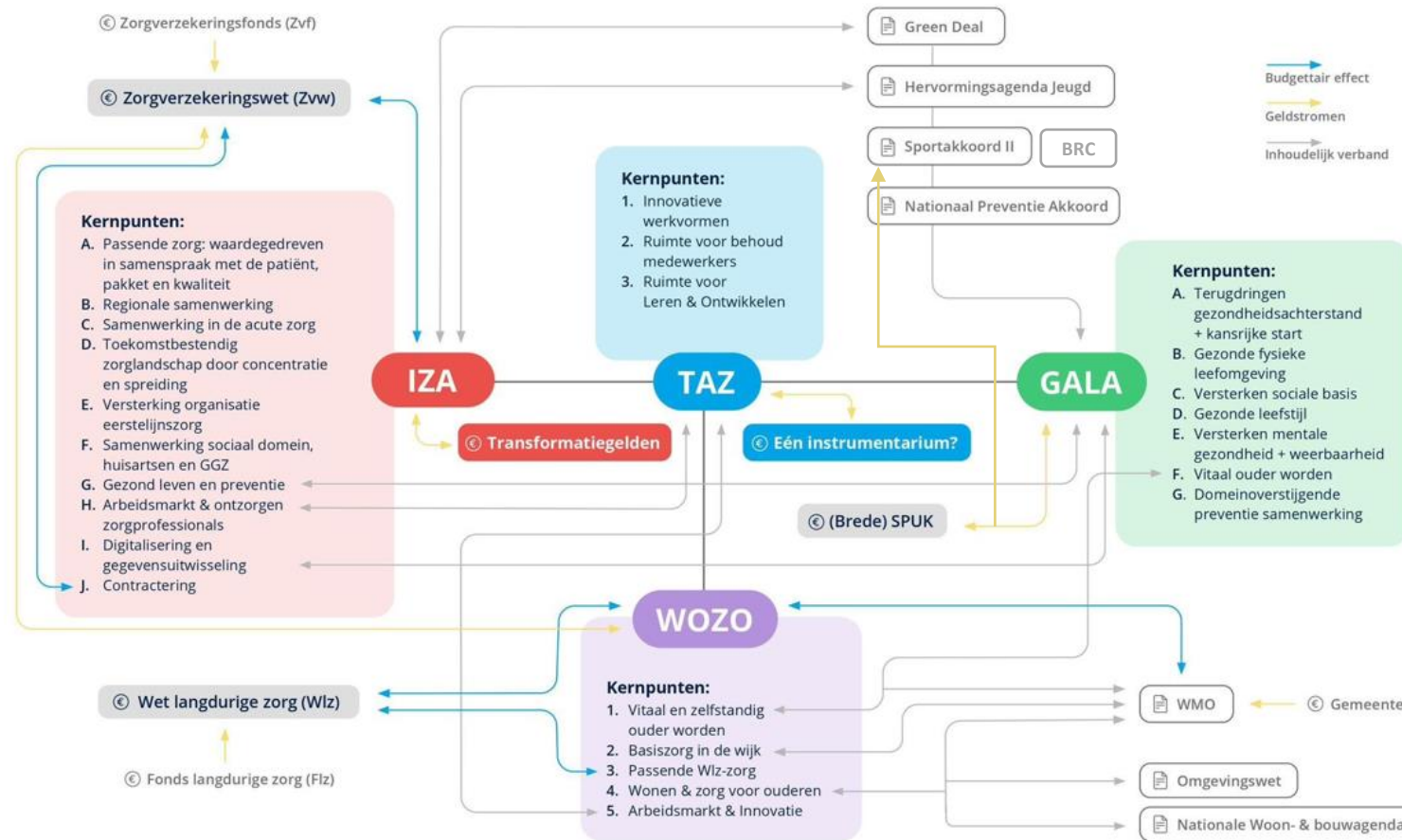

Samenhang akkoorden en programma's

Voor inzicht in hoe de akkoorden en programma's met elkaar samenhangen op inhoud en financiering

Samenhang programma's en akkoorden in één visueel overzicht

Toelichting op samenhang programma's en akkoorden

	Geldstromen	Inhoudelijk verband	Budgettair effect
GALA	Geldstromen rond de GALA zijn de (brede) specifieke uitkeringen.	GALA heeft inhoudelijke verbanden met het Nationaal Preventieakkoord, Sportakkoord II, Hervormingsagenda Jeugd en de Green Deal van de zorg.	Budgettair effect op de Zw bij Valpreventie. Voor de overige onderdelen geldt dat het met name aanvullende middelen zijn die gebundeld beschikbaar worden gesteld.
IZA	Geldstromen rond IZA zijn de <u>transformatiegelden</u> , de SPUK IZA en via de contractering in de Zw het Zorgverzekeringsfonds.	IZA heeft inhoudelijke verbanden met de Hervormingsagenda Jeugd, de Green Deal van de zorg, WOZO, TAZ en GALA.	Budgettair effect op de Zw.
WOZO	Geldstromen rond WOZO zijn het fonds langdurige zorg en de bijbehorende geldstroom van het Zorgverzekeringsfonds.	Inhoudelijke verbanden met TAZ, GALA, IZA, maar ook maatschappelijke ondersteuning, Omgevingswet en de Nationale woon- en bouwagenda.	Budgettair effect op de Wlz en de Wmo.
TAZ	Eén instrumentarium als beschikbaar budget (500 miljoen per jaar) dat eerder via aparte regelingen werd uitgezet.	Inhoudelijke verbanden met IZA, WOZO en GALA.	N.v.t.
Sportakkoord II	Geldstromen rond Sportakkoord II maken deel uit van de (brede) specifieke uitkeringen.	Het Sportakkoord II kent drie ambities: Het fundament op orde, Een groter bereik en Meer (zichtbare) betekenis. Met name de laatste twee ambities staan in verbinding met de doelen van GALA.	N.v.t.
Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)	Geldstromen rond BRC maken deel uit van de (brede) specifieke uitkeringen.	De inzet van de functionarissen in de BRC hangt samen met de doelen die zijn afgesproken in programma's zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De functionaris die hiermee de verbinding legt is de Coördinator Sport en Preventie.	N.v.t.

Handige informatie en links

Handige informatie en links

Algemeen

- [Vragen en antwoorden | VNG](#)
- [Kennisoverzicht GALA](#)
- [Banner levensloopbenadering](#)

Financiering

- [Ondersteuning \(dejuistezorgopdejuisteplek.nl\)](#)